

34732 - Kadere îmânın anlamı

Soru

Kadere îmân ne demektir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Kader: Allah Teâlâ'nın, ezeli ilmi ve hikmeti gereği kâinatta olacakları takdir etmesidir.

Kadere îmân, dört hususu içerir:

1. İster Allah Subhânehu ve Teâlâ'nın fiilleri, isterse kullarının fiilleriyle ilgili olsun, Allah Teâlâ'nın özet ve detaylı, ezeli ve ebedî olarak her şeyi bildiğine îmân etmeyi içerir.
2. Allah Teâlâ'nın, bu fiilleri Levh-i Mahfûz'a kaydettiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu iki konuda şöyle buyurmuştur:

[أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ] سورة الحج الآية: 70

"(Ey Nebi!) Allah'ın gökte ve yerde ne varsa (hepsini tam olarak) bildiğini ve bunları bir kitab (Levh-i Mahfûz)'a kaydettiğini bilmez misin? Şüphesiz bunu bilmek, Allah'a çok kolaydır." (Hac Sûresi: 70)

Abdullah b. Amr. b. Âs'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ. [رواه مسلم]

"Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim:

-Allah Teâlâ, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce, mahlukatın kaderlerini (Levh-i Mahfûz'a) yazdı." (Müslim)

Başka bir hadiste Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ : اكْتُبْ . قَالَ : رَبِّ! وَمَاذَا أَكْتُبُ ؟ قَالَ : اكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ. [رواه أبو داود، وصححه الألباني في صحيح أبي داود]

"Şüphesiz Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir.

(Allah kalemi yaratınca) ona: Yaz! Buyurdu.

(Kalem):

-Ey Rabbim! Neyi yazayım, dedi.

(Allah Teâlâ ona şöyle) buyurdu:

-Kıyâmet kopuncaya kadar (olacak) her şeyin kaderini yaz!" (Ebu Dâvud, hadis no: 4700. Elbânî de, Sahih-i Ebî Dâvud'da hadis sahihtir, demiştir.)

3. İster Allah Subhânehu ve Teâlâ'nın fiili ile ilgili olsun, isterse yaratılanların fiilleri ile ilgili olsun, bütün varlıkların, ancak Allah Teâlâ'nın irâdesi ile meydana geldiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ kendi fiiliyle ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

[وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ..] سورة القصص من الآية: 68

"Rabbin, dilediğini yaratır ve (kullarından kendisine dost edinmek için) seçer." (Kasas Sûresi: 68)

Yine şöyle buyurmuştur:

[وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ...] سورة إبراهيم من الآية: 27

"Allah, (îmân edenleri başarıya ulaştırmak ve kâfirleri de rüsvây etmek hususunda) dilediğini yapar." (İbrahim Sûresi: 27)

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

[هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ...] سورة آل عمران من الآية: 6

"(Anneleriniz) rahimlerinde sizedilediği gibi (erkek veya dişi, güzel veya çirkin, cennetlik veya cehennemlik gibi) şekil veren O'dur." (Âl-i İmrân Sûresi: 6)

Allah Teâlâ yaratılanların fiiliyle ilgili olarak da şöyle buyurmuştur:

[وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ...] سورة النساء من الآية: 9

"Eğer Allah, dileyseydi onları sizin başınıza belâ ederdi de onlar (müşrikler) sizinle savaşırlardı." (Nisâ Sûresi: 9)

Yine şöyle buyurmuştur:

[وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ...] سورة الأنعام من الآية: 112

"Rabbin dileyseydi onlar bunu yapamazlardı." (En'âm Sûresi: 112)

Buna göre bütün olaylar, fiiller ve olan şeyler, Allah Teâlâ'nın dilemesi (meşiet-i) olmadan meydana gelmez. Allah Teâlâ'nın dilediği şey olur, dilemediği şey ise olmaz.

4. Öz benlikleri, sıfatları ve hareketleri ile kâinattaki bütün varlıkları Allah Teâlâ'nın yaratmış

olduğuna îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ] [سورة الزمر الآية: 62]

"Allah, her şeyi yaratandır. O, her şeyi gözetleyip koruyandır." (Zümer Sûresi: 62)

Yine şöyle buyurmuştur:

[وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا] [سورة الفرقان من الآية: 2] ...

"O, her şeyi O yaratmış ve belirli bir ölçüye göre takdir etmiştir." (Furkan Sûresi: 2)

Allah Teâlâ, nebisi İbrahim -aleyhisselâm- hakkında, onun kavmine şöyle dediğini haber vermiştir:

[وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ] [سورة الصافات الآية: 96]

"(İbrahim:) Oysa sizi ve yaptıklarınızı (yonttuğunuz putlarınızı) Allah yaratmıştır, (dedi)." (Sâffât Sûresi: 96)

İnsan, bu şeylere îmân ederse, gerçekten kadere doğru bir îmânla îmân etmiş olur.

Belirttiğimiz şekilde kadere îmân, kulun kendi hür irâdesiyle yaptığı fiilleri ve bu fiilleri üzerinde bir irâde ve kudreti olmasıyla çelişmez. Zirâ ibâdetleri yapmak veya yapmamak, günahları işlemek veya işlememek gibi, kulun yapması mümkün olan bir şeyi yapmak veya yapmamak konusunda onun tercihinin bırakılmıştır. Çünkü şeriat ve hakikat, bunun sâbit olduğuna delâlet eder.

Şeriat, kulun hür irâdesi ve fiili olduğuna delâlet etmiştir:

Nitekim Allah Teâlâ kulun hür irâde ve dilemesi hakkında şöyle buyurmuştur:

[ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا] [سورة النبا الآية: 39]

"İşte o, (vukû bulacak olmasında hiçbir şüphe olmayan) hak gündür.(O günün dehşetinden kurtulmak) isteyen (salih amelle) Rabbine varan yol tutsun." (Nebe Sûresi: 39)

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

[نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ...] سورة البقرة من الآية: 223

"Kadınlarınız (eşleriniz) sizin için (rahimlerine spermlerinizi koyduğunuz ve oradan Allah'ın izniyle çocuklar çıkan) bir tarladır! O halde tarlanıza istediğiniz gibi gelin." (Bakara Sûresi: 223)

Kulun kudreti hakkında ise şöyle buyurmuştur:

[فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...] سورة التغابن من الآية: 16

"(Ey mü'minler!) O halde gücünüz yettiği kadarıyla Allah'tan korkun (Allah'tan korkmak konusunda güç ve takatinizi harcayın)." (Teğâbun Sûresi: 16)

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

[لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ..] سورة البقرة من الآية: 286

"Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemeyiz. (Herkesin) kazandığı (iyilik) kendi lehine, işlediği (kötülük) ise aleyhinedir!" (Bakara Sûresi: 286)

Bu âyetler, insanın bir irâde ve kudrete (güce) sahip olduğunu ve bu ikisiyle dilediğini yaptığına, dilediğini de terk ettiğine delâlet etmektedir.

Hakikat, kulun hür irâde ve fiili olduğuna delâlet eder: Zirâ her insan, kendisinin bir irâdesi ve gücü olduğunu bilir.Bu irâde ve gücüyle dilediğini yapar, dilediğini de bırakır. Kul, yürümek gibi, kendi irâdesiyle olan ile titreme ve sarsılma gibi, kendi irâdesinin dışında olan şeyleri birbirinden ayırt edebilir. Fakat kulun irâde ve gücü de ancak Allah Teâlâ'nın dilemesi ve kudretiyle meydana

gelmektedir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ . وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ] سورة التكويد الآيتان: 28-29

"Sizden, doğru yolda (îmân üzere) gitmek isteyenler için (bu bir öğüttür). Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe, siz (hiçbir şey) dilemeyemezsiniz (ne doğru yolda gidebilirsiniz, ne deona gücünüz yeter)." (Tekvir Sûresi: 28-29)

Çünkü kâinatın hepsi, Allah Teâlâ'nın mülküdür. Dolayısıyla O'nun bilgi ve irâdesi dışında O'nun mülkünde hiçbir şey olmaz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

Bkz: Muhammed b. Salih el-Useymîn; "Îmân Esasları Şerhi Risâlesi"